

2. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI.
4. Про внесення змін до Закону України «Про акціонерні товариства» щодо вдосконалення механізму діяльності акціонерних товариств від 03.02.2011 № 2994-VI.
5. Бочаров В.В., Леонтьев В.Е. Корпоративные финансы. — Спб.: Питер, 2004. — с. 238.
6. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т1-К.: Ника- Центр, 1999. — с. 470.
7. <http://allfi.biz/glossary/eng/R/retainedearnings.php>
8. <http://blog.accountingcoach.com/retained-earnings>
9. <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/Retained+Earnings>
10. http://tutorsonnet.com/homework_help/cost_of_capital/cost_of_retained_earnings_external_equity_tutoring

УДК 338

ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ ПОВСЯКДЕННОГО ПОПИТУ ЯК СКЛАДОВІ СПОЖИВЧОГО СПОЖИВЧОГО НАБОРУ

Сопоцько О.Ю.

В даній статті досліджено два поняття — споживчий кошик та споживчий набір. Визначено перелік продуктів харчування, які відносяться до споживчого кошику та споживчого набору. Визначено порядок формування споживчого кошика та розглянуто критерії, згідно яких продукти харчування відносять до споживчого набору. Вивчено можливість віднесення визначених переліків продуктів харчування до поняття «продукти харчування повсякденного попиту».

This paper examined two concepts — the consumer basket and consumer set. The list of foods that are attributable to the consumer basket and consumer set. An order form consumer basket and considered the criteria according to which food belongs to the consumer set. Study the possibility of assigning certain lists of food to the concept of « everyday food demand.»

Постановка проблеми. Об'єктом дослідження цієї роботи є поняття споживчий кошик та споживчий набір.

Предметом дослідження є визначення переліку продуктів харчування, які відносяться до споживчого кошику та споживчого набору.

Метою дослідження є:

- аналіз понять — споживчий кошик та споживчий набір, визначення порядку та мети їх формування;
- визначення переліку продуктів харчування та критеріїв, відповідно до яких їх віднесено до споживчого кошику та споживчого набору;
- аналіз спільного у переліку продуктів харчування, які віднесено до понять споживчий кошик та споживчий набір;
- вивчення можливість віднесення визначеного переліку продуктів харчування до поняття «продукти харчування повсякденного попиту».

Виклад основних результатів дослідження. Перегляд споживчого кошика є досить актуальним питанням для економіки України, так як його вартість та обсяг не переглядалися з 2000 року. На сьогоднішній день ми живемо по нормам, встановленим ще 10 років тому.

Споживчий кошик — асортимент товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї. Такий набір використовується для розрахунку мінімального споживчого бюджету, виходячи з вартості споживчого кошика у діючих цінах. Споживчий кошик служить також базою порівняння розрахункових і реальних рівнів споживання.

Формуванням споживчого кошика займається Кабінет Міністрів України.

На основі даних по споживчому кошику та «споживчому бюджеті» розраховуються такі показники, як мінімальна зарплата і мінімальні пенсії.

Кабінет Міністрів України планує переглянути споживчий кошик і змінити набір продуктів харчування. Роботодавці і профспілки домовилися про врегулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010-2012 роки, підписавши Генеральну угоду.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2000 р. N 656 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення», а також відповідно до ст. 7 ЗУ «Про прожитковий мінімум» було затверджено набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення.

Проведемо аналіз найменувань продуктів харчування затверджених вищезазначеною Постановою Кабінету Міністрів України [4].

Відповідно набір продуктів харчування для дітей — одній дитині кілограмів на рік наведено в Табл. 1.

Набір продуктів харчування для працездатного населення виділено окремо, наведемо його у Табл. 2

Для порівняння, скажімо, що в Англії у споживчий кошик закладено шампанське та пиво, а ще MP3-плеєр з музичними записами. Крім того акустична гітара і великий перелік товарів для дому, включаючи дверні ручки та витрати на садівника. Кошик США передбачає витрати на тютюнові та алкогольні вироби, витрати на освіту, мобільний та комп'ютерний зв'язок. А французи заклали у свій споживчий кошик навіть витрати на відвідування перукарні, купування лаків для волосся, гелів для душу та інших численних косметичних засобів, без яких сучасне життя неможливе. Крім цього передбачені кошти на няню для дитини, апарати для виправлення зубів, оренду автомобілів, проїзд на таксі, а також їжу для котів та собак. Виходить, за світовими стандартами, чим повніше кошик відображає вимоги часу, тим багатша країна [7]. Даний аналіз дає змогу дійти висновку, що в західних країнах поняття споживчий кошик практично відповідає вітчизняному поняттю споживчого набору.

Споживчий кошик та прожитковий мінімум. Поняття споживчого кошика безпосередньо пов'язано з поняттям прожиткового мінімуму.

Прожитковий мінімум — це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Таке визначення прожиткового мінімуму зазначено в Законі України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 N 966-XIV та Законі України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 N 2017-III [2,3].

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 01.06.2000 N 1768-III наводить визначення такого терміну як прожитковий мінімум для сім'ї [1].

Прожитковий мінімум для сім'ї — визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення.

У 2010 році прожитковий мінімум становить з 1 січня — 825 гривень, з 1 квітня — 839 гривень, з 1 липня — 843 гривні, з 1 жовтня — 861 гривню, з 1 грудня — 875 гривень.

Світова практика розробила декілька варіантів визначення прожиткового мінімуму в державі.

Статистичний метод передбачає встановлення прожиткового мінімуму на рівні доходів, які мають 10-20 % найменш заможних громадян певної держави. Цей метод можна застосовувати у державах з досить високим рівнем доходів громадян.

Суб'єктивний або соціологічний підхід базується на проведенні соціологічних опитувань населення про необхідний мінімальний дохід. Такий метод є радше консультативним, оскільки його результати можуть бути не підкріплені реальними економічними можливостями держави, проте він виражає справжні потреби людей.

Ресурсний метод виходить із можливості економіки забезпечувати прожитковий мінімум, він застосовується у високорозвинутих країнах.

Комбінований метод поєднує у собі декілька методів, зокрема вартість харчування визначається за нормами, житлово-комунальні послуги — за фактом, а непродовольчі товари за їх відсотковою часткою в загальних витратах.

Набір продуктів харчування для дітей (одній дитині кілограмів на рік)

№	Найменування продукту	Вік дитини, років		№	Найменування продукту	Вік дитини, років	
		0 - 6	6 — 18			0 - 6	6 — 18
	Хлібопродукти:			29	Сухофрукти	3,65	5,5
1	хліб пшеничний	29,2	51,1	30	Цукор	18,25	23,1
2	хліб житній	14,6	28	31	Мед	1,1	1,1
3	борошно пшеничне	4,6	7,9	32	Кондитерські вироби	5,5	6,1
4	Крохмаль	0,7	1,1	33	Масло вершкове	7,7	12,8
	Крупи, бобові, макаронні вироби:			34	Олія	3	5,1
5	крупи:	11,1	15,3	35	Яйця, штук	182,5	365
6	рисова	1,3	1,8	36	Молоко, молокопродукти:		
7	манна	0,9	1,2	37	молоко незбиране	91,3	82,1
8	пшоняна	1,7	2,3	38	кисломолочні напої	91,3	82,1
9	гречана	2,4	3,4	39	сир	18,25	20,7
10	вівсяна	0,7	0,9	40	сметана	2,7	7,3
11	інші крупи	4,1	5,7	41	сир твердий	1,8	4,3
12	бобові	0,6	0,8		М'ясо, м'ясопродукти:		
13	макаронні вироби	2,9	4		м'ясо:		
14	Картопля	73	93,7	42	яловичина, баранина, телятина	11,7	18,3
	Овочі різні:			43	свинина пісна	5,8	9,2
15	капуста	16,4	21,9	44	птиця, кріль	5,8	9,2
16	помідори	16,4	21,9	45	субпродукти (печінка, язик, мозок)	5,9	9,1
17	морква	8,2	10,9		м'ясопродукти:		
18	огірки	6,6	8,7	46	ковбаса варена, сосиски, сардельки	4	6,3
19	буряки	6,6	8,7	47	ковбаса напівкопчена	1,3	2,1
20	цибуля	6,6	8,7	48	балик м'ясний, шинка, карбонат	1	1,5
21	інші овочі та баштанні	21,3	28,5	49	сало	1	1,5
	Фрукти різні:				Риба, рибопродукти:		
22	яблука	27,4	30,4	50	риба свіжа, свіжоморожена	8,6	14,6
23	ягоди та виноград	8,2	9,1	51	рибопродукти	4,2	7,3
24	цитрусові та інші тропічні плоди	5,5	6,1	52	Чай	0,073	0,1
25	кісточкові	5,5	6,1	53	Какао	0,365	0,365
26	груші	2,7	3	54	Дріжджі	0,365	0,365
27	інші фрукти та горіхи	5,5	6,1	55	Сіль	1,8	3,3
28	Соки плодово-ягідні та овочеві	45,6	54,8	56	Спеції (лавровий лист)	0,073	0,1

Набір продуктів харчування для працездатного населення (кілограмів/рік на одну людину)

№	Найменування продукту	Кількість	№	Найменування продукту	Кількість
	Хлібопродукти:			Цукор, кондитерські вироби:	
1	борошно житнє	0,4	22	цукор	24
2	борошно пшеничне	9	23	кондитерські вироби	13
3	хліб житній	39	24	Олія	7,1
4	хліб пшеничний	62	25	Маргарин	2
5	макаронні вироби	4		М'ясопродукти:	
6	рис	2,5	26	яловичина	14
7	пшоно	1	27	баранина	2
8	гречана крупа	2	28	кріль	2
9	вівсяна крупа	1,1	29	свинина	8
10	бобові	1,9	30	субпродукти	4
11	інші	0,5	31	птиця домашня	12
12	Картопля	95	32	сало	2
	Овочі, баштанні:		33	ковбасні вироби	9
13	капуста	28		Рибопродукти:	
14	помідори, огірки	25	34	риба свіжа	7
15	морква, буряк	18	35	оселедці	4
16	цибуля, часник	10	36	інші	2
17	баштанні	16		Молокопродукти:	
18	інші	13	37	молоко незбиране	60
	Фрукти і ягоди:		38	молоко з малим вмістом жиру	65
20	фрукти, ягоди свіжі	60	39	масло вершкове	5
21	сухофрукти	4	40	сир твердий	3,5
			41	сир м'який	10
			42	сметана	5
			43	Яйця, штук	220

На практиці застосовується нормативний метод, який полягає у встановленні вартісної величини прожиткового мінімуму через мінімальний споживчий кошик. Кожна держава має свої особливості формування мінімального споживчого кошика.

Наприклад в Болгарії було запропоновано шість таких кошиків, які давали ряд комбінацій щодо складу сімей за їхніми ознаками. Харчова частина кошика містила градації для працюючих, пенсіонерів та дітей, включаючи 149 позицій продовольчих товарів.

В різних країнах використовується або ж соціальний, як у Литві, Білорусі та Естонії, або фізіологічний прожитковий мінімум, як наприклад у Росії чи Казахстані.

У Литві прожитковий мінімум визначається на основі потреб сім'ї з чотирьох осіб: хлопчик 14 років, дівчинка 6-8 років і двоє дорослих. Для інших сімей використовуються спеціальні коефіцієнти. Продовольча частка товарів включає понад 50 видів товарів і становить 45-50 % мінімального споживчого бюджету.

Існує, ще один метод формування рівня прожиткового мінімуму, так званий відносний метод. Відносний метод або метод обчислення медіанного доходу здебільшого застосовується у державах з розвинутою ринковою економікою. Під медіанним доходом слід розуміти таких дохід, за якого половина населення має більший дохід, а половина менший, або це рівень достатку, що найчастіше зустрічається в певній країні (практично він відповідає середньодушового доходу населення). Так в США, Великобританії, Німеччині прожитковий мінімум встановлюється на рівні 40 % від медіанного доходу, у Фінляндії, Італії, Греції, Іспанії — 50 %, у Португалії та Ірландії — 60 % відповідно.

В Україні прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу. Крім того, прожитковий мінімум визначається диференційовано залежно від вікового критерію або ж залежно від соціальної та демографічної групи особи: для дітей віком до 6 років; для дітей віком від 6 до 18 років; для працездатних осіб; для осіб, які втратили працездатність. Такий поділ зумовлений особливостями людського організму, у його потребах в залежності від віку та фізичних можливостей.

Прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, за поданням Кабінету Міністрів України щорічно затверджується Верховною Радою України до початку розгляду Державного бюджету України і періодично переглядається відповідно до зростання індексу споживчих цін разом з уточненням показників Державного бюджету України та публікується в офіційних виданнях. Прожитковий мінімум встановлюється Кабінетом Міністрів України після проведення науково-громадської експертизи сформованих набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг.

Набір продуктів харчування формується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я з використанням нормативів фізіологічної потреби організму людини в продуктах харчування виходячи з їх хімічного складу та енергетичної цінності, з урахуванням рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Відмінність понять споживчий кошик та споживчий набір. Хибно ототожнюються поняття споживчий кошик та споживчий набір так як поняття споживчий кошик не стосується розрахунку індексу споживчих цін.

Поняття споживчий кошик використовується для розрахунку прожиткового мінімуму і не має жодного відношення до розрахунку індексу споживчих цін (ІСЦ).

Органи державної статистики розраховують ІСЦ на основі споживчого набору товарів (послуг) — представників (так званий споживчий набір). Цей набір визначається Держстатом за узгодженням із зацікавленими міністерствами, відомствами, громадськими організаціями та науковими установами. Включення товарів (послуг) — представників до споживчого набору проводиться на підставі даних щодо фактичної структури грошових витрат населення. Вирішальним критерієм для включення до споживчого набору того чи іншого товару (послуги) є його частка в загальних грошових витратах домогосподарств — не менше 0,1% для продуктів харчування та 0,2% — для інших товарів і послуг. Таким чином, до складу споживчого набору в першу чергу входять товари та послуги, які найбільше та найчастіше споживають домогосподарства, незалежно від того, регулюються (встановлюються) ціни (тарифи) на них чи носять вільний (ринковий) характер.

Споживчий набір переглядається раз на п'ять років із урахуванням змін на споживчому ринку та у структурі грошових витрат домогосподарств. Чинний на сьогодні набір затверджений у 2007 році та містить 296 товарів і послуг. Крім того, для оперативного реагування на зміни, які відбуваються в споживанні населення, щорічно переглядається вагова структура споживчого набору, яка розраховується на основі даних обстежень умов життя домогосподарств щодо грошових витрат на придбання товарів і послуг.

Наразі здійснюється черговий перегляд споживчого набору, який буде розширений до 335 позицій та запроваджений у практику розрахунку ІСЦ у 2012 року. Новими товарами (послугами) — представникам у наборі, зокрема, стануть: хліб заварний та багет, олія оливкова, ківі, капуста пекінська, кондиціонери, блендери, міксери, дрилі, тонометри, підготовчі курси до вступу у ВНЗ, послуги няні, послуги лікарень, манікюр, оренда житла, страхування особистого транспорту, миття легкового автомобіля, дизельне пальне, матеріали мастильні, ноутбуки, USB флеш-накопичувачі, памперси дитячі, годинники наручні, парасольки, засоби побутової хімії та ін.

Практичне значення цього кошика (в який увійде 335 товарів і послуг) тільки одне — по ньому офіційна статистика обраховує офіційний рівень інфляції. Збільшення кошика, з одного боку, дозволить більш точно враховувати цінові коливання в країні.

Також, слід зазначити, що методологічні положення, які використовуються для розрахунку ІСЦ в Україні, базуються на вимогах Резолюції щодо індексів споживчих цін, прийнятої на 17-ій Міжнародній конференції статистиків праці (2003 р.), та спільному документі МОП, МВФ, ОЕСР, Євростату, ООН та Світового банку «Керівництво щодо індексу споживчих цін. Теорія та практика» (2004 р.). При цьому міжнародні експерти МВФ та ЄС, які постійно здійснюють моніторинг якості індексів споживчих цін у різних країнах світу, надають високу оцінку даним ІСЦ в Україні та відзначають, що розрахунки показника інфляції здійснюються на основі надійних статистичних методів. У вересні-листопаді Євростат

Витяг (перелік продуктів харчування) зі споживчого набір товарів (послуг)-представників [5]

№	Найменування продукту	№	Найменування продукту
1	Рис	51	Кисломолочна продукція
2	Хліб пшеничний з борошна вищого гатунку	52	Йогурт
3	Хліб пшеничний з борошна першого гатунку	53	Сири тверді
4	Хліб житній, житньо-пшеничний	54	Сири плавлені, бринза
5	Багон	55	Сири м'які
6	Булочні вироби	56	Сирки, сиркова маса
7	Бубличні вироби	57	Сметана
8	Вафлі	58	Вершки
9	Печиво	59	Молочні суміші для дитячого харчування
10	Макарони	60	Яйця
11	Вермішель	61	Масло вершкове
12	Пельмені	62	Маргарин
13	Торти	63	Олія соняшникова
14	Борошно пшеничне	64	Сало
15	Крупи манні	65	Жири тваринні
16	Крупи гречані	66	Цитрусові
17	Пластівці вівсяні	67	Банани
18	Крупи перлові, ячні	68	Яблука
19	Пшоно	69	Кісточкові
20	Яловичина	70	Ягоди
21	Вирізка яловича	71	Виноград
22	Свинина	72	Кавуни, дині
23	Вирізка свиняча	73	Горіхи
24	Птиця	74	Сухофрукти
25	Напівфабрикати курячі	75	Капуста білокачанна
26	Субпродукти яловичі	76	Огірки відкритого ґрунту
27	Субпродукти свинячі	77	Огірки закритого ґрунту
28	Субпродукти курячі	78	Помідори відкритого ґрунту
29	Ковбаса варена	79	Помідори закритого ґрунту
30	Сосиски, сардельки	80	Кабачки, баклажани, гарбузи
31	Ковбаса копчена	81	Перець
32	Ковбаса сирокочена	82	Бобові
33	Вироби з м'яса варенокопчені	83	Цибуля ріпчаста
34	Вироби з м'яса делікатесні	84	Буряк
35	Фарш м'ясний	85	Морква
36	Консерви м'ясні	86	Гриби
37	Риба жива, охолоджена	87	Овочі консервовані
38	Риба морожена	88	Консерви грибні
39	Філе мороженої риби	89	Соус, паста томатна
40	Морепродукти	90	Картопля
41	Кілька, мойва солена, копчена	91	Цукор
42	Скумбрія солена, копчена	92	Варення, джем, повидло
43	Оселедці	93	Мед
44	Консерви рибні в олії	94	Шоколад
45	Консерви рибні в томаті	95	Цукерки шоколадні
46	Консерви делікатесні	96	Карамель
47	Ікра рибна	97	Мармелад, зефір, халва
48	Крабові палички	98	Жувальна гумка
49	Молоко	99	Морозиво
50	Молоко згущене	100	Кетчуп томатний
101	Майонез	111	Вода мінеральна
102	Оцет	112	Напої безалкогольні
103	Сіль	113	Соки фруктові-ягідні
104	Часник	114	Горілка
105	Спеції	115	Коньяк
106	Супи, бульйонні кубики	116	Вина столові
107	Кава в зернах, мелена	117	Вина кріплені
108	Кава розчинна	118	Шампанське
109	Чай	119	Пиво
110	Какао		

провів так звану адаптовану глобальну оцінку національної статистичної системи України, за результатами якої констатував, що методологія та якість розрахунку ІСЦ в Україні відповідає вимогам ЄС.

Співвідношення понять споживчий набір та індекс споживчих цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ) характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невикористаного споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг у поточному періоді порівняно з базисним.

ІСЦ є найважливішим показником, який характеризує рівень інфляції і використовується для вирішення багатьох питань державної політики, аналізу і прогнозу цінових процесів в економіці, перегляду розмірів грошових доходів населення, рішення правових спорів, перерахунку показників системи національних рахунків у постійні ціни.

Статистичне спостереження за змінами споживчих цін і тарифів проводиться на вибірковій основі. Побудова ІСЦ складається з таких основних етапів:

1. формування споживчого набору товарів (послуг) — представників;
2. відбір територій;
3. відбір базових підприємств;
4. визначення порядку збору інформації про ціни і тарифи;
5. формування вагової структури;
6. розрахунок середніх цін (тарифів) та індивідуальних індексів цін (тарифів) на товари (послуги);
7. розрахунок індексу споживчих цін.

Розрахунок ІСЦ проводиться на основі даних щодо змін цін (тарифів), одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін (тарифів) на споживчому ринку, та даних про структуру фактичних споживчих грошових витрат домогосподарств — основного джерела інформації для формування вагової структури.

Принципи формування споживчого набору товарів (послуг) — представників.

Споживчий набір товарів (послуг) — представників, на підставі якого здійснюються спостереження за змінами цін (тарифів) і розраховується ІСЦ, є єдиним для всіх регіонів країни. Набір визначається централізовано Держкомстатом України з урахуванням пропозицій територіальних органів державної статистики, узгоджується із зацікавленими економічними відомствами, профспілками, науковими установами, залишається незмінним протягом певного часу і є відповідним пунктом для відбору конкретних товарів та послуг для реєстрації цін у регіонах.

У набір включені товари і послуги масового споживчого попиту, незалежно від того регулюються (встановлюються) ціни (тарифи) на них, чи носять вільний (ринковий) характер, а також окремі товари і послуги, які відносяться до непершочергових потреб (легкові автомобілі, ювелірні вироби з золота, делікатесні продукти тощо). Включення товарів (послуг)-представників до набору проводиться на основі даних щодо споживчих грошових витрат всіх (міських та сільських) домогосподарств.

Товари (послуги), які купуються з метою нагромадження (предмети старовини, витвори мистецтва, антикварні ювелірні вироби тощо), інвестицій (придбання житла, землі та інших матеріальних та нематеріальних активів), заощадження, сплата прямих податків, внески до Пенсійного фонду, страхування життя, штрафи не є споживчими товарами (послугами) і не включаються до споживчого набору.

В основу побудови споживчого набору покладені такі основні принципи:

1. необхідність реального відображення структури споживчих грошових витрат домогосподарств;
2. можливість оптимальної організації процесу реєстрації цін.

Керуючись першим принципом товари та послуги, які є небажаними з соціальної точки зору, але складають суттєві статті витрат домогосподарств (наприклад, тютюн, алкоголь), включаються до набору. Водночас окремі послуги (наприклад, оренда житла, послуги репетиторів), на які дуже проблематично чітко визначити ціни, зокрема, через низьку прозорість у відповідних сферах, не включаються до набору, оскільки не відповідають другому принципу побудови набору.

Відбір товарів (послуг) для реєстрації цін (тарифів) здійснюється поетапно методом спрямованої вибірки.

Спочатку централізовано визначається перелік товарів (послуг) — представників та загальний опис їх споживчих якостей. Цей опис не містить детальних характеристик товарів (послуг), що обумовлене такими причинами:

1. занадто деталізована характеристика може бути нехарактерною в різних базових підприємствах і регіонах;
2. динамічністю споживчого ринку — під впливом ряду факторів (тенденцій моди, культури споживання, науково-технічного прогресу і т. ін.) характеристики конкретних товарів і послуг можуть суттєво змінюватися.

Надалі фахівці територіальних органів державної статистики в кожному міському поселенні, де проводиться спостереження за змінами споживчих цін (тарифів), самостійно відбирають конкретні товари (послуги) з урахуванням особливостей стану споживчого ринку регіону.

При цьому використовуються такі критерії відбору:

1. значний попит населення на ці товари (послуги);
2. регулярна наявність їх у базовому підприємстві протягом певного часу.

У випадку систематичної відсутності на споживчому ринку міського поселення окремих товарів (послуг) — представників, спостереження за цими позиціями не проводяться.

Висновки. Отже, споживчий кошик — це асортимент товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї.

Поняття споживчого кошика безпосередньо пов'язано з поняттям прожиткового мінімуму.

В Україні прожитковий мінімум визначається на основі споживчого кошика.

В поняття прожитковий мінімум входить вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини та збереження його здоров'я набір продуктів харчування.

Від збільшення споживчого кошику залежить збільшення прожиткового мінімуму.

Розрахунок вартості споживчого кошику впливає на формування бюджету в країні.

На основі споживчого кошику розраховують рівень інфляції в країні.

Таким чином, в споживчому кошику наведено перелік продуктів харчування, які гарантуються державою, як мінімальний необхідний набір продуктів харчування, шляхом встановлення прожиткового мінімуму на основі споживчого кошику.

Поняття споживчий кошик та споживчий набір — два різних терміни.

Поняття споживчий кошик використовується для розрахунку прожиткового мінімуму і не має жодного відношення до розрахунку ІСЦ.

Органи державної статистики розраховують ІСЦ на основі споживчого набору.

ІСЦ характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення у поточному періоді порівняно з базисним.

Розрахунок ІСЦ проводиться на основі даних щодо змін цін (тарифів), одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін (тарифів) на споживчому ринку, та даних про структуру фактичних споживчих грошових витрат домогосподарств — основного джерела інформації для формування вагової структури.

Включення продуктів харчування до споживчого набору проводиться на підставі даних щодо фактичної структури грошових витрат населення. Таким чином, до складу споживчого набору в першу чергу входять продукти харчування, які найбільше та найчастіше споживають домогосподарства, незалежно від того, регулюються (встановлюються) ціни (тарифи) на них чи носять вільний (ринковий) характер.

Критерієм для включення в споживчий набір продуктів харчування є їх частка в загальних споживчих витратах домогосподарств — не менш 0,1%.

При цьому використовуються такі критерії відбору: значний попит населення на такі продукти харчування та регулярна наявність їх у базовому підприємстві (магазині, супермаркеті) протягом певного часу.

Враховуючи усе вищевикладене, перелік продуктів харчування включений до споживчого набору, можна віднести до поняття продукти харчування повсякденного попиту.

Література

1. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 01.06.2000 р. N 1768-III.
2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р. N 2017-III.
3. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 р. N 966-XIV.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 14 квітня 2000 р. N 656.
5. Методологічні положення щодо організації статистичного спостереження за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунку індексу споживчих цін затверджені Наказом Держкомстату від 14.11.2006 р. № 519.
6. Прес-реліз Брифінг Голови Державної служби статистики України О.Осауленка «Індекс споживчих цін: методологія та організація розрахунків» (11 листопада 2011 р., прес-центр Держстату України) — http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2011/zmist/pr_1.htm.
7. <http://ua.korrespondent.net>
8. <http://www.rada.gov.ua>
9. <http://tsn.ua>
10. <http://ukrstat.gov.ua>

УДК 338.242

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗАЛЕЖНО ВІД ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тарануха О.М.

В статті запропоновано удосконалення існуючої градації меж фінансової стійкості для вибору засобу впливу на ризик, адаптуючи їх до сучасних умов господарювання.

In the article the improvement of existent gradation of limits of financial firmness is offered for the choice of mean of influence on a risk, adapting them to the modern terms of menage.

Постановка проблеми. Для зниження ризику потрібно вибирати методи, які найбільш ефективно впливають на загальний потенціал автотранспортного підприємства. Конкретний метод в організації вибирають залежно від виду та рівня ризику. Засіб впливу на ризик та метод його зниження доцільно вибирати залежно від фінансової стійкості підприємства, адже за результатами оцінювання фінансової стійкості підприємства визначається міра його фінансової стабільності та незалежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методам зниження ризику присвячені роботи Вітлінського В.В., Курилович Я.Е., Рогальського Ф.Б., Матин А.В., Моргенштерна О., Неймана Дж., Цокуренько А.А., Эннусте Ю.А., Ястремського О.І. Проблему безпосереднього управління підприємницьким ризиком досліджували К.Р. Маккримон, Д.А. Вехрунг, А.П. Альгин, І.Т.Балабанов, Ю.Н. Воропаєв, Л.В. Временко, Л.В. Карась, С.М. Клименко, М.Г. Лапуста, О.І.Лобанов, О.С. Чугунов.

Проведені дослідження показали, що у світовій практиці існує безліч різних способів зниження ризику, проте в науковій літературі немає конкретних рекомендацій щодо застосування тих чи інших шляхів обмеження ризику в певній ситуації.

Формулювання цілей статті. В статті розглянуто новий підхід до застосування методів управління ризиками залежно від оновленої градації меж фінансової стійкості підприємства за рахунок уведення замість існуючих традиційних (абсолютної, нормальної, нестійкої, критичної, кризової) адаптованих до сучасних умов: нормальної, допустимої, критичної з визначенням параметричних характеристик відповідних меж. Застосування градації рівня фінансової стійкості дозволило сформулювати методи зниження ризику та визначити адекватні управлінські дії в межах кожної;

Основний матеріал дослідження. Для вибору методу зниження ризику в залежності від фінансового стану підприємства (табл.1.) запропоновано удосконалити градацію меж фінансової стійкості для вибору засобу впливу на ризик, адаптуючи їх до сучасних умов. Відомо, що на сьогоднішній день існують п'ять зон фінансової стійкості (абсолютна, нормальна, нестійка, критична, кризова). Оскільки зона абсолютної стійкості характеризується відсутністю яких-небудь втрат при здійсненні підприємницької діяль-